

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan svečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 8 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. na mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša.

Za oznanila plačuje se od četiristopne peti-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska. Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je na Kongresnem trgu št. 12.

Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Madjarska obsodba rumunskih rodoljubov.

Madjarsko porotno sodišče v Kološu je po tri tedne trajajoči obravnavi obsodilo trinajst najodličnejših rumunskih rodoljubov, toženih, ker so sestavili spomenico, v kateri so popisane nečuvne krivice in brutalna nasilstva, ki se prizadevajo sedmograškimi Rumunom. Izvzemši treh so bili obsojeni vsi zatoženci in sicer: župnik dr. Lucaciu na 5 let zaporu, odvetnik dr. Ratiu na 2 leti, prof. Comsia na 3 leta, de Basesli na 2 leti, dr. Barmanu na 2 1/2 leta, odvetnik Coroianu na 2 1/2 leta, dr. Mihali na 2 1/2 leta, odvetnik Panica na 2 1/2 leta, župnik Domide na 2 1/2 leta, odvetnik Veliciu na 2 leti, odvetnik Suciu na 1 1/2 leta, konzistorijalni svetnik Cristea na 8 mesecev, odvetnik Barbu na 2 meseca, vsi vkupje pa na povrnitev stroškov v znesku 3238 goldinarjev.

Ta justični škandal je v vsem civilizovanem svetu obudil največjo ogorčenost, ker take sodbe ni nihče pričakoval, ker tudi največji nasprotnik Madjarov ni mislil, da se bodo upali za tako sodbo zlorabiti kraljevo ime.

V rečenem memorandumu so bile obrazložene pritožbe narodno in politično preganjanega in stiskanega rumunskega naroda, vsaka pritožba pa je bila podprta z dokazi in nebrojnimi fakti. To spomenico je nesla posebna deputacija na Dunaj, da jo izroči cesarju in kralju, ki je jedini faktor na Ogerskem, od katerega pričakujejo Rumuni rešitve. Deputacija ni mogla svojega namena izpolniti, ker ni dobila dovoljenja, stopiti pred cesarja. Izročila je spomenico v kabinetni pisarni, od koder se je neodpečadena poslala ogerski vladi, ki jo je zopet neodpečadeno vrnila vodji deputacije.

Rumunski rodoljubi si tedaj niso vedeli druge pomoči, kakor da so svoj spis razglasili, naj svet izve, na kako nečuten način se preganjajo na Ogerskem Rumuni, kake razmere vladajo v tej deželi, kako je zbesnel madjarski šovinizem, da hoče več milijonov duš broječ narod uničiti, vzeti mu jezik in vero. Vsa Evropa je strmela, ko je čitala, kake grozovitosti, kake hudodelstva, kake navadne lopov-

ščine se uganjajo s strani madjarskih fanatikov, da bi udušili rumunsko narodno gibanje in ta marljivi inteligentni narod vpregli v madjarski jarem. Deloma začeto mogočno narodno gibanje Rumunov, deloma pa sveta jeza, s katero je vsa Evropa obsodila orgije madjarskega šovinizma, je napotila ogersko vlado, da je začela sodno preganjati spisatelje in razširjevalce rečene spomenice.

Namen pravde je bil od vsega početka jase. Vlada je hotela ugonobiti prvobornike sedmograških Rumunov in s tem zadeti sam narod ter udušiti vse narodno gibanje. In v tem zmislu se je vršila tudi pravda. Zakleti sovražniki rumunskega naroda in njegovih prvobornikov so sedeli za sodno mizo in na klopi porotnikov. Z zvijačami, žaljenji in z nasilstvom so sodniki prisilili zagovornike, da so odložili zagovorništvo. Noben dokaz se ni dopustil. Reklo se je kratko: Vi ste hujskali zoper Madjare in zoper madjarsko državno idejo, zapadli ste torej kazni. Zanimarjale so se najelementarnejše zakonite formalitete, z zatoženci se je pa ravnalo ne kakor s političnimi grešniki, nego še slabše, kakor z navadnimi hudodelci.

Zatoženci so stali pred madjarsko poroto kot poklicani zastopniki celega naroda in njih obsodba ima zadeti celi narod, mu vzeti pogum, boriti se še nadalje za narodne pravice in obuditi v narodu in v političnem svetu mnenje, da se poganja za nepravilno stvar. A ta namen se ni dosegel. Madjarska porota ni poklicana soditi celega naroda. Zadelo je samo narodove zastopnike kot posamezne osebe, zadelo jih je fizično, drugega efekta pa s svojo sodbo ni dosegla, ali pač, pokazalo se je, da Madjari ne spoštujejo niti zakona niti pravice, da zlorabljajo justico, da se osvetijo narodu, ki se poteguje za svoje narodne ideale.

S to tiransko sodbo si je madjarski narod užgal na čelo pečat azijske zdivjanosti in je izgubil še tisto malo simpatij, kar jih je še imel, ker se je izkazal nevrednega svobode, katero uživa. Rumunski prvaki stali so pred Kološkimi porotniki kot obtoženci, dejanski pa so bili tožitelji in zmaga njihova je popolna. Kološka sodba je za Madjare moralen Vilagos.

Celo madjarski listi ne morejo tajiti, da je rumunski narod vsled nečuvnega preganjanja silno razburjen. Ta obsodba njegovih voditeljev, ki niso nezreli mladeniči, nego skoro vsi osiveli možje, pa je to razburjenost tako povečala, da se je Madjari že boje. A če tudi vse to gibanje sedaj še ne bo imelo uspeha, vendar je z njim že veliko doseženo, zlasti ker je Kološka sodba Evropi pokazala, kake razmere vladajo v deželi, v kateri gospodari — Hun.

Državni zbor.

Na Dunaji, 28. maja.

Končno je prišla novelica k tiskovnemu zakonu vendar pred zbornico. Karakteristično za današnjo razpravo je bilo to, da ni nihče trdil, da se s to novelico doseže kaj takega, kar je vredno posebne omembe, da so vse stranke naglašale oskudnost sedanjega tiskovnega zakona, vlada pa da je glede daljših koncesij zahtevala odpravo pristojnosti porot za tiskovne delikte. Koncem seje so dr. Laginja in tovariši interpelirali glede ustanovitve hrvatske gimnazije v Pazinu.

Začetkom seje naznani predsednik, da mu je došel dopis ministra unanijih del, s katerim se prosi, naj voli zbornica člane delegacije, ter naznani, da se bo ta volitev vršila v jedni prihodnjih sej, najbrž v petek.

Potem odgovarja ministerski predsednik knez Windischgrätz na interpelacijo glede protisemitske agitacije župnika na Dunaji, dra. Deckerta. Ta župnik je izdal neke propovedi z napisom „Türkennoth und Judenherrschaft“, mej katerimi se nahaja jedna, naslovljena „Das Vaterunser in der Judennoth“. Državno pravdnistvo je spis pregledalo, pa ga ni konfiskovalo. Ko pa je Deckert rečeni odstavek dal posebej natisniti, konfiskovalo ga je državno pravdnistvo radi demonstrativnega nadpisa in nekega pristavka. Vsebinska Deckertovih propovedij pa ni bila taka, da bi se moglo proti njemu sodno postopati. Vlada se je obrnila na škofijski ordinarijat in to je opozorilo rečenega župnika, naj se v svojih propovedih nikdar ne spozabi, proti Deckertu postopati pa tudi škofijski ordinarijat ni

LISTEK.

Dr. Laza K. Lazarević.

Zivotopisna studija. Sestavil J. P. Planinski.

(Dalje.)

V ti povesti se nam opisuje usoda kartopirca, kako se časi vzdiga, časi spušča, kako se bliža svoji propasti in kako naposled ozdravi. Moj Bog, ali je to suhoparno! poreče ta ali oni. E, ali treba čitati, treba verno čitati to povest, pa potem dvomim, da še kdo poreče: ali je to suhoparno! Lazarević je Mitrovo dušo motril pod mikroskopom in ji skrbno, kar najskrbneje opazal vsak pokret, vsako gibanje, i plimo i oseko, ter čitateljem predložil verno sliko sicer poštene, ali po strasti zaslepljene duše. In čim bolj se bliža kraju, tem očitneje postaje minuciozno opažanje, a prizor, ko idealna žena na tako junaški način z brezmejno in neizmerno ljubeznijo in udanostjo rešuje svojega moža od poslednjega, resnobnega dejanja, od samomora, smemo imenovati najlepši psihološki moment v nji. Epski pesnik se povzpneja na tem mestu na vrhunec dramatiške poezije. Ta prizor mej možem in ženo sodi mej najdivnejša in najveličanstvenejša mesta srbske pri-

povedne književnosti, — ali vendar je tako priprost, tako naraven, tako resničen. Priprosti prizor, v katerem mož zve, kakšno ženo ima, v katerem ga ona spravlja s svetom, s samim seboj, v katerem ga rešuje pred njim samim! Ona ga je hipoma storila za človeka, moža, očeta!

Druga povest Lazarevićeva je že večja, po vsebini in obsegu obširnejša, a zopet je s sela in to s patrijarhalnega sela v notranjosti Srbije, kakeršnih ni več, a kakeršnih bi bilo še mnogo želeli. To je „Školska ikona“ („Slovinac“ 1879, potem pretiskana v „Srbadijo“). — Priprosto, ali nenavadno živo in krasno pripovedovanje, prepleteno z zdravim in finim humorjem — katerega ima sploh Lazarević precej —, pesniško opisavanje, kateremu ni treba dosti besedij, pa da vendar natančno predloči naravno razvijanje vseh dogodkov, zanimiv zaplet vseh nitij in spon, ki stvarjajo povest v krasno, pojmljivo in harmonično celino: to so lastnosti te in — več ali manj — vseh ostalih Lazarevićevih povestij. A to so tudi sploh lastnosti vseh pravih novelističkih proizvodov, ki se mogó imenovati dobri in lepi. Vsak pesniški proizvod mora biti i po vsebini, duši svoji, i po vnani obliki, opravi svoji, popolna, zaokrožena, harmonična celina. Tedaj še le ima pečat pesniškega duha na sebi, kateri umeje i zamišljati i stvarjati

i z življenjem navdahnjevati; kjer nedostaja vsega tega — ondu ni celine, ni življenja, ni prirode. A priroda je najlepša in najpopolnejša, ona je dovršena harmonija.

V „Školski ikoni“ opisuje pisatelj idilsko stanje v srbskem selu. Svečenik je duša vsega sela, tako da se prav identifikuje z njim, niti ne dela niti ne govori niti ne misli brez njega. Na vprašanje vladice, koliko mu je let, odgovarja: „Jaz in narod računava, da mi jih bo tako nekako okoli sedemdeset“. Kam hočeš tesnejše zveze, kakor nam jo daje ta odgovor! Ta idila pa se pokvari naglo, kakor hitro pride v selo „gosposki človek“, novi učitelj. To je tip neke vrste mladine, katera, prečitavši nekaj knjig, govori o narodnem spasu, ne da bi imela ni pojma o načinu, kako bi se narodu pripomoglo do rešitve. Ogromno plitkost svoje „učenosti“ maskuje še z večjo nesramnostjo, da bi tako nekega zaslepel, a pametnega odgnal od sebe. Ta tip je pogojen do najtanje žice, v kratkih potezah, ponekod samo maskovano, a zopet ga vidimo pred seboj v polni goloti svojega frazeološkega naziranja in totalne, uprav absolutne odsotnosti slehernega znanstvenega temelja. Ali on zopet hoče, da zna vse — ta novi osrečevalec, recte onesrečevalec svojega naroda.

(Dalje prih.)

imel uzroka. Vlada torej v tej stvari nima ničesar več storiti, obžalovala pa bi, ako bi se bile izrekle besede, ki bi vznemirjenost prebivalstva mogle še povečati.

Po nekaterih interpelacijah — mej drugimi je interpeliral posl. Sokol radi ukaza deželnega šolskega sveta, vled katerega imajo okrajni šolski nadzorniki poročati višjemu oblastvu tudi o političnem vedenju učiteljev — začela se je razprava o nasvetu, naj se sestavi permanenten justični odsek.

Posl. dr. Bärnreither se izreče za permanenten justični odsek. — Posl. dr. Vašaty pravi, da opozicija vladnih predlog ne zmatra resnimi, saj je grof Schönborn tisti minister, ki molči, kadar je interpeliran radi kršenja zakonov. V vladnem programu stala je na prvem mestu volilna reforma, potem davčna reforma, potem razne socialne reforme in šele na zadnjem mestu justična reforma. Tudi v prestolnem nagovoru se je napovedal tak vzpored. Vlada pa hoče javno pozornost odvrti od volilne reforme in spravlja zagadelj take predloge v parlament. Tudi davčna reforma je dosti nujnejša, kakor justična. Državnega zbora mandat velja še za tri leta, v tej dobi se pa te reforme ne bodo rešile. Čas in trud — vse bo zgubljeno.

Zbornica je potem vzprejela predlog, da je voliti permanentni justični odsek za posvetovanje v civilnem pravnem redu in začela razpravo o premembah novele k zakonu o zavarovanju delavcev proti nezgodi, katero prememba je bila sklenila gospodska zbornica.

Poročevalec Neuwirth predlaga, naj se prememba iz oportunitete odobri. — Posl. Adamek obžaluje, da pošteno in brzojavno osobje še ni zavarovano za slučaj nezgod in zahteva, naj se razširi zavarovanje delavcev in naj se reorganizujejo bolniške blagajnice. Posl. dr. Lueger dokazuje, da je gospodska zbornica delavcem tako malo naklonjena, kakor poslanska zbornica.

Po nekaterih opomnih poročevalca vzprejela je zbornica predlogo in začela razpravo o noveli k tiskovnemu zakonu.

Poročevalec večine posl. dr. Rutowski prizna, da se s predlogo ne doseže mnogo, sodi pa, da je tudi ta reforma koristna in važna.

Poročevalec manjšine posl. dr. Pacák pravi, da ve, da odkloni koalicija njegov predlog. Minister Plener je bil nasprotnik časniškega kolka le dokler je bil poslanec, sedaj ga pa zagovarja. Leta 1892. je bila levica še za Jaquesove predloge, sedaj pa se ne upa zanje glasovati. Pravosodni minister je postal pravi reakcijski minister. Za odpravo porot za tiskovne delikte se menda vendar ne bo dobila večina. Razžaljenja na časti naj se le odkažejo rednim sodnikom, razžaljenja vlade in politične delikte pa morajo tudi v bodoče porote soditi. Govornik se bavi potem z ukazom glede konfiskovanja nemških govorov in pravi: Pravosodni minister se je s tem ukazom drznil zapeljati sodnike in drž. pravdnike, a ukaza ne zamore zakonito utemeljiti. Tiskovna reforma pomeni za vladno pridobitev novih sredstev zoper časnikarstvo. To kar ponujata vlada in večina, je toliko, kakor nič.

Za besedo so se oglasili pro posl. dr. Kopp, Lienbacher in Kohler, contra posl. Eim, Hofman-Wellenbof, Gessmann, Schwarz, dr. Schlesinger, Hanek, dr. Kronawetter in Pernerstorfer.

Posl. Eim omenja, kaka je bila prva tiskovna debata v parlamentu in jo primerja današnji. Uzrok, da se zbornica hoče zadovoljiti s tako premembico, je iskati v tem, kako se je razvil liberalizem. Svoj čas je bil to princip, danes pa to ni, danes se upira vsemu, kar je zoper interese izvestnih ljudij. Koalicija se je sedaj spomnila, da v celi seiji ni ničesar storila in zato je spravila v zbornico to spako. Lani so liberalci praznovali obletnico decembrove ustave, letos bi bili skoro praznovali obletnico ljudskošolskega zakona. Vsak minister je ujet za reforme tam, kjer nima nič govoriti. Finančni minister je za etično reformo, neče pa odpraviti kolka, pravosodni minister pa je za zboljšanje materijelnega stanja časnikov, ni pa za etično reformo. Vprašam pravosodnega ministra, na podlagi katerega zakona se vladnim listom dovoli, da izhajajo brez kolka? Vprašam trgovskega ministra, na podlagi katerih norm se razpošiljajo kot uradne stvari. Vprašam ministra notranjih del, kako pridejo politična oblastva k temu, da smejo takim listom služiti kot raznašalci? Vprašam celokupno vladno, kako da ona, ki hoče odpraviti umazano konkurenco, po-

spešuje s tem najumazanejšo. Govornik razpravlja potem o konfiskacijah, o kolportaji in o določi glede kavcije ter zlasti obširno o objektivnem postopanju. Pripoveduje, da se je v Pragi pri konfiskaciji odnesla neka nepravda nekonfiskovana številka, da pa je sodišče konfiskacijo potrdilo. Vsaka konfiskacija se odobri, ne da bi se kaj preiskalo. Objektivno postopanje demoralizuje sodnike. V nobeni kulturni državi niso take tiskovne razmere kakor pri nas. Če se je liberalna stranka izneverila svojim principom, če lahkim srcem žrtvuje tiskovno prostost, pa tega ne bodo storili sovraženi Čehi. Ti se bodo vedno borili za svobodno šolo, za splošno volilno pravico in za tiskovno svobodo.

Posl. dr. Kopp pravi, da gre tu za vprašanje, ali je bolje doseči nekaj malega kakor nič, ali bolje nič kakor nekaj malega.

Pravosodni minister grof Schönborn pravi, da je s predlogo storjen prav izdaten korak. Določba glede kavcije bo zlasti manjšim listom v posebno korist. Določba glede konfiskacij bo sicer časih delala sitnost, ali vlada radi te teškote ne bo nasprotovala predlogi. Glede premembe objektivnega postopanja pravi, da je stvar odvisna od vprašanja, v koliko naj se tiskovni delikti odkažejo rednim sodnikom.

Minister notranjih del marki Bacquehem se izreče zoper svobodno kolportajo in opravičuje svoje stališče glede prodajanja časopisov po avtomatih.

Posl. dr. Hofman-Wellenbof izjavi, da nemški nacionalci sicer niso zadovoljni s to predlogo, kakor niso zadovoljni s sedanjim tiskovnim zakonom, da pa bodo v zvezi s tem glasovali za predlogo.

Posl. Lienbacher očita vladi, da vedno le objektivno postopa, izredno malokdaj subjektivno, to pa je krivo, da je časopisje sprijeno. Izreče se zoper časnike in za to, da imej vsak poslanec pravico, govoriti v državnem zboru v svojem jeziku.

Razprava se potem zaustavi in na vrsto pridejo interpelacije, mej njimi interpelacija posl. dra. Laginje in tovarišev glede ustanovitve hrvatske državne gimnazije v Pazinu.

Prihodnja seja jutri.

Politični razgled. Notranje dežele.

V Ljubljani, 29. maja.

Minister Schönborn ne odstopi.

Razni Dunajski listi javljajo, da se v parlamentarnih krogih govori, da misli pravosodni minister po sklepu zasedanja drž. zbora odstopiti. Oficijozno se zatrjuje, da je ta vest povsem neosnovana.

Levičarji in židje.

Protisemitska agitacija Dunajskega župnika dr. Deckerta je napotila žide, da so jeli na levičarje pritiskati, naj uprizorijo parlamentarno akcijo. To se je tudi zgodilo. Levičarji so podali interpelacijo, na katero dolgo ni bilo odgovora. Razdraženost v židovskih krogih je čedalje bolj rasla in levičarji so bili že v strahu, da izgube najboljše svoje zaveznike. Včeraj je končno vlada odgovorila na to isto interpelacijo, a tako, da so židje še bolj nezadovoljni. Vsi židovski listi prinašajo ostre, zoper vladno naperjene članke, nekateri pa pozivljejo svoje rojake kar naravnost, naj se postavijo zoper levičarje.

Položaj na Ogerskem.

Skoro bi dejali, da je ministerstvo Wekerlovo vendar premagalo vse obstoječe težkote. Včeraj se je v Budimpešti sešel ministerski svet in določil, katere zahteve je staviti glede zagotovitve, da vzprejme magnatska zbornica predlogo o civilnem zakonu. Vlada bo predlagala, kakor se sedaj oficijozno prizna, naj krona imenuje nekaj novih članov magnatske zbornice. Sodeč po tem, kar pišejo madjarski listi in uvažuje, da so klerikalna glasila postala hkrati malodušna in da sta dva odlična magnata, ki sta prvič glasovala zoper predlogo, hkrati odpotovala v Ostende, bi skoro rekli, da zmaga madjarski psevdoliberalizem. Kriza se bo rešila do srede.

Vnanje države.

Prevrat v Srbiji.

Iz Belegagrada sta došli zopet dve kaj čudni novici. Prva javlja, da pop Milan Gjurici ni bil zaprt, ker je bil pač na sumu, a ni bilo zoper njega nikakega dokaza. Tudi preiskava radi zarote zoper Obrenoviće in za Karagjorgjeviće se je razkadila v nič. Zaprti Čebinač je bil pač v zvezi s Karagjorgjevići a le da jih je zase denarno izkoriščal, resnega pa zanje in za premembo ustave ni storil ničesar. Čebinač je Karagjorgjevičem 80.000 frankov dolžan. — To oficijozno priznanje je pač dokaz, da si je Milan izmislil bajko o zaroti, da je mogel odpraviti ustavo in zapreti nekatere odlične radikalce.

Kaj je pravi namen njegov, se vidi iz tega, da je ukazal, da prevzamejo prefekti upravo občinskega in okrožnega imetja. Ta denar bo kmalu izginil.

Is Rusije

Ruski car je izdal ukaz, ki obuja veliko senzacijo. Doselej so imeli posamni ministri pravico, da so imenovali nižje uradnike. Car pa je sedaj odredil, da je sestaviti pod njegovim neposrednim nadzorom stojičo komisijo, ki bo predlagala imenovanje uradnikov. Imenovanja se bodo povsem neodvisno od ministerstev izvrševala. Ministrom se je s tem vzel velik del njihovih predprav in njihovega upliva. Car je hotel s tem odpraviti protekcijo, ki je bila doslej odločilna. Govorica, da hočejo vsled tega vsi ministri odstopiti, je neosnovana. — Tudi v Avstriji bi bila taka uredba kaj koristna.

Francoska kriza.

Še vedno ni gotovo, kako se bode rešila ministerska kriza. Radikalni kandidati so sestavo vlade odklonili, ker vedo, da bi njihovo ministerstvo ne moglo dobiti večine v zbornici. Brisson je odklonil, ker hoče kandidovati za predsedstvo republike, Dupuy pa ne najde potrebnih mož. Carnot bi najraje videl, da sestavi Dupuy novo ministerstvo, vedoč, da se pri volitvi predsednika sme nanj zanesti. Dupuy bi mu tudi rad ustregel, a — vsaj doslej — ne more. Ako ne sestavi Dupuy novo vlado, hočejo oportunisti prirediti Perierju veliko ovacijo, da bi ga kaptivirali, ali upanja nimajo, da ga pregovore.

Dopisi.

Iz Gorice, 27. maja. [Izv. dop.] („Sloga“ ustanovi obrtno nadaljevalno šolo. Volitev Goriškega župana. Goriško pokopališče.) Dasiravno ni ugodil letos Goriški deželni zbor prošnji političnega društva „Sloga“ za letno podporo 1000 gld., da bi se ustanovila v Gorici obrtno-nadaljevalna šola s slovenskim učnim jezikom, misli društveni odbor vendar resno na to, da se otvori ta šola že prihodnjo jesen. V ta namen priredil se je že učni načrt, pridejal se mu urnik ter se je celo tudi za učiteljske moči poskrbelo. Dotična prošnja za odobrenje te šole odposlala se je — tudi vladi in tako znamo imeti, ako bode šlo po sreči, kakor rečeno, že prihodnjo jesen slovensko obrtno-nadaljevalno šolo navzlic vsem zaprekam, ki so se stavile temu narodnemu podjetju od tuje in domače strani. Ako bi „Sloga“ za nas Slovence na Goriškem nič več ne storila, postavila si je z ustanovitvijo svoje lastne slovenske šole in šolskih vrtov v Gorici trajen spomin, ki bode z zlatimi črkami zapisan v zgodovini probuje slovenskega naroda. Ali politično društvo „Sloga“ ne drži tudi danes križem rok, ono vedno bdi nad pravicami slovenskega naroda in povzdigne svoj glas vedno in povsod, kjer se naši narodnosti godi krivica, mej slovenskim narodom na Goriškem pa širi narodno zavest, širi narodni ponos, spodbuja slovensko ljudstvo k požrtvovalnosti na način, ki naj bi bil v vzgled vsem drugim enakim društvom na Slovenskem. — Naše politično društvo se pa tudi strogo drži one točke slovenskega programa, katero naši tako zvani konservativci tako radi poudarjajo, namreč krščansko-nravne vzgoje — a vendar ni niti ono varno pred napadi. In kje se čitajo pogostoma napadi na naše društvo? Čitajo se v Ljubljanskem „Slovenec“. Mi se gospodom pri uredništvu tega lista prečuditi ne zamoremo, da odpirajo predale svojega lista dopisnikom, kojih jedina narodna zasluga je pač ta, da so poskusili sejati prepir mej naše rodoljube iz zgolj osebnih koristij. Svojega namena pri nas sicer niso dosegli in ga tudi ne bodo — ali čemu daje „Slovenec“ prostora takim dopisom, saj ni v njih nikdar nič bistvenega — marveč sami osebni napadi in sumničenja. „Slovenec“ pravi, da mu je mar za slovensko stvar. Naj vendar dokaže dejanski, da je na tem kaj resnice, pokaže naj našim Tomažem vrata, potem mu bomo šele verjeli.

Volitev novega župana bode 30. t. m. Stari župan dr. Maurovich, ki je bil od leta 1861 mestni odbornik in je zadnjih 12 let zaporedoma županoval, odložil je prošlega torka mestno odborništvo. Mož je namreč uvidel, da se mu maje županski stol, katerega sicer jako nerad zapusti, zato si je pa izmislil ta maneuver. V seji, katero so imeli istega večera starešine, sklenilo se je, da se odpošlje k njemu deputacija, ki naj bi ga prosila, da prekliče svojo odpoved. Najbrže so gospodje mislili, da ostane mož pri svojem sklepu. Ali motili so se. Maurovich je namreč odgovoril deputaciji, da se bo premislil. V tej deputaciji znašel se je pa tudi novi kandidat za županovo mesto, dr. Venuti, mož, ki si je baje za to priliko pripravil že dva govora. Morete si torej misliti čuden ta tableaux! A vendar

je zatrjeval dr. Venuti starega župana, da izraža svojo in celega starešinstva iskreno željo, da bi ne ostal pri svojem sklepu. Pa kaj hočemo, svet je tak! Ta komedija je danes v Gorici glavni predmet pogovaranja in vse je radovedno, kako se bode izvršila. Nekateri sicer mislijo, da bi ne dobila Venutijeva izvolitev za župana cesarjeve potrditve. Znano je namreč, da je Venuti od kar je začel misliti, vroč priatelj tiste italijanske stranke, ki pravi, da je Italija sicer zedinjena „ma non compiuta“. Mož izvršuje te svoje politične nazore tudi praktično. Svojega sina na pr. dal je v vzgojo v Italijo i. t. d. Če ni zadobila izvolitev Mladočeha za predsednika češkega dež. kulturnega sveta cesarjevega potrjenja, zato ker nasprotuje mladočehska stranka sedanji vladi, o kateri je prepričana, da ni prijazna češkemu narodu, bi ne bilo nič čudnega, ako bi se ne potrdila izvolitev moža za Goriškega župana, ki ni samo sedanji avstrijski vladi protiven — ampak še marsičemu drugemu. Pa pustimo to, nam Slovincem je pač vse jedno, katerega izmed sebe bodo Goriški mestni očetje postavili na županov stol, nasprotoval nam bo vsakateri, bodi si potem Peter ali Pavel. Na novem Goriškem pokopališču se ne da rad vsak pokopati, bogatejši ljudje se pokopujejo na drugih pokopališčih v okolici ali pa celo na sv. Gori. Temu je kriva lega sedanjega pokopališča. Kraj, kjer leži, je namreč jako motvirnat in so vsled tega novi grobovi vedno polni vode — tako da treba rakev pogostokrat k tlom pritiskati, ko se pokopavajo mrljici. Naš rodoljub dr. A. Rojic bil je odločno proti temu, da se napravi pokopališče na sedanjem kraju, a prestatu je moral zaradi tega od svojih laških kolegov marsikatero britko. Ali ko bi mesto poslušalo takrat svet. dr. Rojca, ne bi imelo danes sitnosti in stroškov, ki so postali neizogibni. Baš te dni bavila se je vladna komisija na lici mesta s to zadevo. Stavitel je namreč pred kratkim državni poslanec grof Coronini reško interpelacijo do vlade v tem pogledu ter jo opozoril na nevarnost, ki preti splošnemu zdravju. Pokopališče bode treba premestiti.

Domače stvari.

— (Slovenska višja dekliška šola.) Mej občinske odbornike Ljubljanske razdelil se je te dni „statut mestne višje dekliške šole v Ljubljani“. Sestavil je ta statut — kolikor smo se mogli v naglici prepričati — prav izborni gosp. ravnatelj Senekovič. Storjen je torej odločilni korak k ustanovitvi tega za narodno našo organizacijo prepotrebne učilišča, kateremu je temelj položil gosp. Josip Gorup z velikodušnimi svojimi darili.

— (Sokolov izlet v Novo mesto.) Z ozirom na številna vprašanja glede udeležbe naznanjamo novič, naj se zunanji udeležniki oglasé za vožne listke naravnost in jedino pri gosp. V. Jeniču v Ljubljani, za udeležbo pri banketu pa pri „Sokolovem“ odboru v Ljubljani. Cena vožnje se nič ne zniža, tudi če kdo na potu vstopi v vlak. — Kakor čujemo, pozdravljeni bodo izletniki tudi na raznih postajah pred Novim mestom.

— (Osobne vesti.) Gosp. Silvo Domicelj, ki je bil nedavno tega imenovan vladnim konceptnim praktikantom za Kranjsko, je imenovan poštanim konceptnim praktikantom v Črnoch. — Privatni docent na Graškem vseučilišču in knjižničar deželne knjižnice v Joaneju dr. J. pl. Zwiedinek-Südenhorst je imenovan izrednim profesorjem novejšje zgodovine na vseučilišču v Gradcu.

— (Občni zbor kranjske kmetijske družbe.) Dne 14. junija ob pol 9. uri dopoldne bode v mestni dvorani Ljubljanski letošnji občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

— (Nova firma.) Deželno kot trgovinsko sodišče v Ljubljani je vpisalo novo združeno firmo „Leuz in Rohrmann“ za trgovino z deželnimi pridelki in živili v Ljubljani, ki je pričela z novim letom 1894.

— (Promenadni koncerti) vojaške godbe v Ljubljani bodo — kakor nam naznanja mestno vojno poveljništvo — v mesecu juniju vsako nedeljo dopoldne ob 1/2 12. uri v Zvezdi in vsak četrtek ob 1/2 6. uri popoldne pod Tivoli. Dne 31. t. m. ne bode svirala vojaška godba pod Tivoli.

— (Glas iz občinstva.) Iz Trnovskega predmestja v Ljubljani dohaja nam naslednja pritožba: Na vsakih štirinajst dni, ko dobe italijanski delavci nekega stavbinskega mojstra svoje zaslužke, t. j. v nočeh od sobote na nedeljo in od nedelje na ponedeljek, — na Trnovskem predmestju ni moči

uživati prepotrebne nočnega miru. Omenjeni delavci prihajajo iz raznih gostila v gručah, navadno od 10. do 2. ure v noči z neprimernim kričanjem. Prišedši do doma, zahtevajo otvorjenja, in tu prične se razbijanje, da odmeva po celem predmestju. Tako počenjanje traja nepretrgoma v zgoraj navedenih nočnih urah. Ker moramo tudi Trnovski posestniki plačevati mestne doklade, s katerimi se vzdržuje redarstvo, zdi se nam pač opravičena nujna prošnja, da bi mestni magistrat izvolil skrbeti za red in nočni mir Trnovskim prebivalcem.

— (Izpred porotnega sodišča.) Včeraj pričelo se je pri deželnem sodišču Ljubljanskem drugo letošnje porotno zasedanje. Ovršile so se prvi dan tri obravnave. Pri prvi sedel je na zatožni klopi 71 let stari oženjeni delavec Janez Cotman z Ilovce. Cotman, ki je bil radi različnih deliktov že 34krat, radi tatvine že 24krat kaznovan, bil je tudi včeraj obtožen radi hudodelstva tatvine. Meseca januarja letos ukradel je obdolženec Frančiški Polak na Dunajski cesti gladež; radi tega bil je na jeden mesec v zapor obsojen ter je to kazen 10. februarja prestal, a dva meseca pozneje izvršil je zopet tatvino. Dne 16. aprila prišel je namreč Cotman v Fischerjevo hišo na Kongresnem trgu ter prosil za obed; kuharica zavrnila ga je, naj malo počaka. Mej tem ukral je Cotman na mostovžu za perico pripravljeno perilo ter kuharici veliko sukneno ruto, a potem zbežal po stopnicah. Obdolženec priznal je pred poroto, da je res izvršil omenjeno tatvino; tudi priča kuharica Magdalena Sešek izpovedala je v smislu obtožbe. Z ozirom na to, da je Cotmanu tatvina že v navado prišla, obsodilo ga je sodišče na pet let težke ječe, poostrene z jednim postom mesečno. — Pri drugi obravnavi bil je 19 let stari opekarški delavec Angelo della Flora iz okraja Pordenone na Laškem obtožen radi hudodelstva uboja. Loba Pietro Casagrande in Angelo della Flora delala sta kot ceglarija na Viču. Dne 15. marca sprla sta se bila nekoliko in prepir oboavil se je dne 18. marca zvečer; pri tej priliki sunil je della Flora svojega tovariša z nožem v desno stegno in mu po izreku zvedencev prerezal privodnico. Ker ni bilo nagle zdravniške pomoči, skrvavel je ranjenec ter na mestu umrl. Della Flora obsojen je bil na 3 leta težke ječe, poostrene z jednim postom mesečno ter trdim ležiščem dne 18. marca vsakega kazenskega leta.

— Pri tretji obravnavi tožilo je državno pravdnštvo 24 let starega samskega dninarja Petra Dacarja z Naklega radi hudodelstva uboja in prestopka proti telesni varnosti. V noči od 18. na 19. februarja letos prišel je Dacar pred hišo Janeza Matjana v Naklem in je dobil ondi Janeza Potočnika, kateri mu je opomnil, da se Matjanove dekle nečejo oglašati. Dacar zgrabil je potem dolgo ranto in jo skozi okno porinil v sobo, kjer sta ležali dekla Ana Orehar in pastarica Marjana Strupi; Strupi je bila od rante zadeta, vendar pa ne vidno poškodovana. Ko je gospodar Matjan slišal ropot, prišel je iz hiše, da bi ponočnjake odpodil, Dacar pa je takoj gospodarja s polenom udaril s tako silo po glavi, da se je ta zgrudil na tla in izgubil zavest. Že drugi dan pa je umrl. Po zvedeniškem izvidu in izreku umrl je Matjan silovite smrti vsled pritiska krvi na možgane, kateri so otrpnili; poškodba bila je absolutno smrtna. Storilec tudi pri obravnavi dejanja ni tajil, izgovarjal se je pa, da se je on moral braniti pred Matjanom. Žena ubitega Matjana in dekla Orehar pa sta izpovedali, da je ta zagovor neutemeljen in da Matjan obtožencu ni storil ničesar. Porotniki potrdili so soglasno vprašanje glede uboja in prestopka proti telesni varnosti in sodišče obsodilo je Dacarja na 6 let težke ječe, poostrene z jednim postom mesečno ter trdim ležiščem v temni celici dne 19. februarja vsakega kazenskega leta. — Jutri prične se obravnava proti Antonu Prelovšku in tovarišem radi umora bivšega škofjeloškega okrajnega sodnika dr. Krausa. Vstop v dvorano dovoljen bode le onim, kateri se izkažejo z vatopnico.

— (Ajdoška predilnica.) Dne 31. t. m. bode imelo delniško društvo tega podjetja občni zbor. Odbor bode baje predlagal, naj se v Ajdovščini zopet zgradi predilnica, toda manjša. V nadomestilo pa naj se zgradi predilnica tudi v Ronkah. Tako poroča „Primorec“.

— (Zdravstveno stanje.) V občini Loški potok zbolelo je v vaseh Hrib, Travnik in Srednja vas 21 otrok za osepnicami; umrl ni nobeden, bolnih je zdaj še 6. V občini Mozelj je zbolelo v nekaterih vaseh 22 otrok za ošpicami, izmed katerih je 1 umrl, 8 pa jih je ozdravelo.

— (Novo šolsko poslopje) se gradi v Mošnjah v radovljiškem okraju.

— (Strela) je udarila minuli petek v Trojanah v leseno strebo skladišča tamošnjega poštarja in gostilničarja g. Fr. Konška. K sreči sta poštar in njegov hlapec takoj zapazila ogenj in ga udušila ter zabranila večjo nesrečo.

— (Za štajerske vinogradnike,) ki hoté nasaditi ameriške vinograde, je, kakor znano, dovolila štajerska hranilnica 100.000 gld. Iz te vsote se je dozdej dalo 550 vinogradnikom posojila 47.900 gld. Polovica posojila se izplača, ko je vinogradnik dovršil rigolovanje in se izkazal z občinskim potrdilom. Druga polovica pa se izplača takoj, ko je dovršil nasajevanje ameriških trt. Pogoji za obrestovanje in vračilo posojila so jako ugodni.

— (General-štabsko potovanje.) Častniki in vojaki general-štabskega izleta so prenočili v nedeljo v Komnu na Krasu in odšli potem preko Tržiča (Monfalcone) v Gorico. Od tam se odpeljejo v Pulj ter se vrnejo nazaj v Gorico, od koder odidejo čez Predel na Koroško.

— (Nova deželna blaznica) se bode gradila na Goriškem. Deželni odbor je razpisal natečaj za prodajo primerne zemljišča na goriški ravni mej izlivom Vipave v Sočo do gorá. Ponudbe je poslati do konca meseca junija t. l. deželnemu odboru v Gorici.

— (Razpisane službe) Na dvorazredni ljudski šoli v Lienfeldu je izpraznjeno mesto nadučitelja s plačo III. plač. razreda. Prošnje do dne 8. junija pri okr. šolskem svetu v Kočevju. — Na dvorazrednici v Slavini je razpisano drugo učiteljsko mesto z dohodki IV. plač. razreda. Prošnje do dne 7. junija pri okr. šolskem svetu v Postojni. — Pri okrožnem sodišču v Celji, oziroma pri kakem okrajnem sodišču se vzprejme uradni sluga. Prošnje do dne 1. julija pri predsedstvu okrožnega sodišča v Celji.

Slovinci in Slovenke! ne zabite
družbe sv. Cirila in Metoda!

Razne vesti.

* (Na pet let težke ječe) je bil obsojen v Karlovcu 57letni upokojeni major Marko Javorina iz Karlovca zaradi zločina proti pravosti. V tajni obravnavi je bilo pozvanih tudi 13 mladoletnih deklic iz Karlovških meščanskih krogov za priče.

* (Senzacija pravda.) V Berlinu se je začela te dni senzačna pravda. Zatoženka, 27letna bivša šivilja Josipina Farkas, rojena Madjarka, seznanila se je bila v Berlinu z neko postarno damo, vdovo nekega justičnega svetnika. Živela je z njo v nemoralni zvezi in jo vrh tega na razne načine pripravila do tega, da jej je posodila 300.000 mark. Zatoženka je tudi v raznih trgovinah, zlasti v trgovinah s konfekcijskim blagom, napravila nad 100.000 mark dolgov, vse na račun za nje nezakonsko dete baje na Dunaji naložene večje svote in na ime svojih baje imovitih sorodnikov. Dejanski je bilo za dete naloženih 300 gld. Sorodniki lepe zatoženke pa spadajo mej sramežljive siromake.

* (Električno kosilo) je priredil nedavno Novojski „Franklin eksperimental-klub“ v proslavo prve obletnice svojega obstanka. Dvorana bila je električno razsvetljena, jedila, ki so bila kuhana z elektriko, so se servirala z malo električno železnico. Avtomat, ki je predstavljal Franklina, je pozdravil goste fonografsko. V stranski sobi je sviral električni stroj komade, ki so l. 1889 v Parizu bili fonografsko posneti. Po končanem obedu so se vaule na goste cvetice, katere so bile nabrane na železni žici in tako na elektromagnetu viseče. Mej tem je sviral drug fonograf slavnostno koračnico iz Čikaške razstave.

Književnost.

— „Popotnik“ glasilo „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“ ima v št. 10. to-le vsebino: Psihologični listi. (H. Schreiner.) — Slovniška teorija Kernova. (Dr. Bezjak.) — Prirodopisni pouk v enozrednicah (H. Schreiner in J. Koprivnik.) — Šolstvo na ameriški razstavi. (J. S.) — Slovtvo. (Poročilo odbora za oceno slov. mladinskih spisov.) — Društveni vestnik. — Dopisi in druge vesti. — Natečaji.

— „Vienac“ ima v št. 21. naslednjo vsebino: Radmilović, povest, spisal Ksaver Šandor Gjal-ski; — Sudac Zalamejski, spisal Calderon, preložil F. Z. M.; — Grška priča o Prokni i Filomeli kod Hrvata; — Dumas Fils, spisal Nikola Andrić; — Listak; — Svaštice. — Slika: Rimski triklinij, slikal H. Bauer.

Brzobjavke.